

Robin Hob

VIDOVNJACI
KRV KRALJEVA

Prevela
Tatjana Bižić

 Laguna

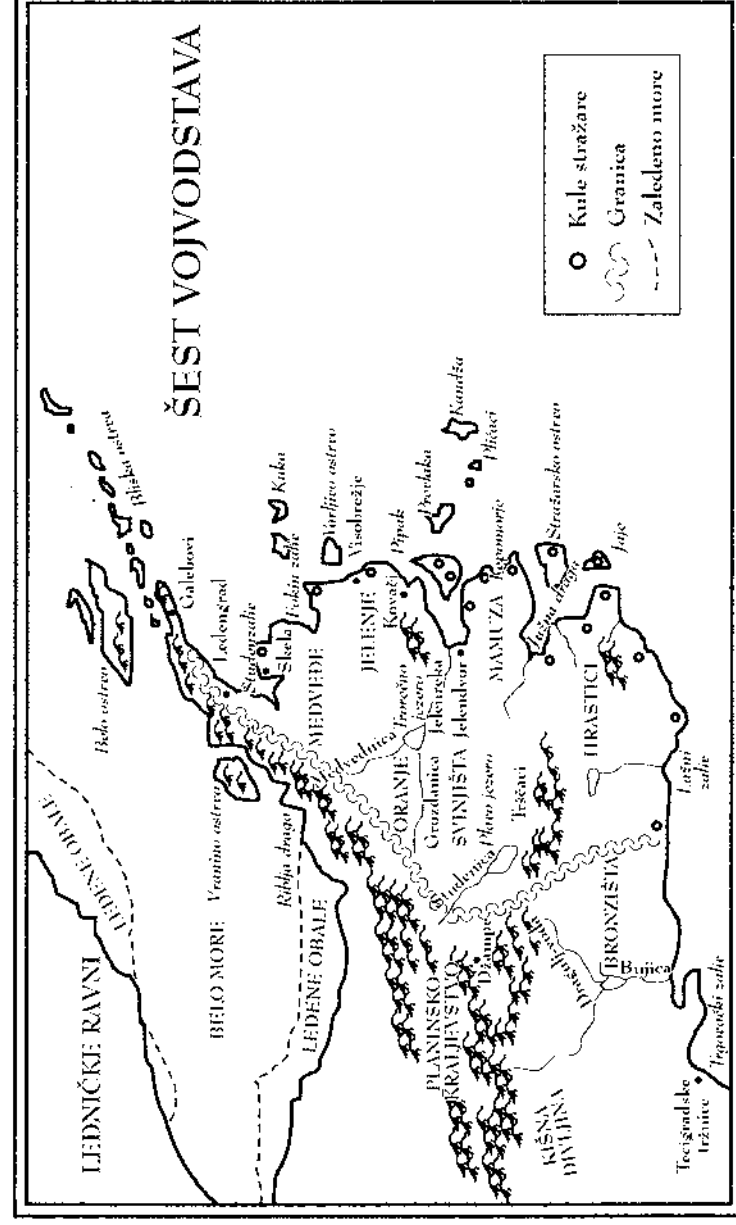
Naslov originala

Robin Hobb
Assassin's Apprentice

Copyright © 1995 by Robin Hobb

Translation Copyright © 2006 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Džajlsu i uspomeni na
Ralfa Narandžu i Fredija Pumu,
prinčeve među ubicama i
divlje mačke bez straha i mane*

1

Povest najranijih dana

POVEST ŠEST VOJVODSTAVA neizbežno je i povest njihove vladarske porodice, Vidovnjaka. Ako bi se u celini pripovedala, sezala bi u davninu pre nego što je utemeljeno Prvo vojvodstvo i, da su takva imena uopšte ostala upamćena, kazivala bi nam o Spoljnozemcima što su harali s mora gusareći obalom kudikamo pitomijom i blažom od lednih žala Spoljnih ostrva. Ali imena tih najranijih predaka nisu nam znana.

A o prvom pravom kralju malo šta znamo sem imena i nekih čudnovatijih predanja što su preostala. Osvajač njegovo ime beše, najprostije što može biti, i od tog je imena možda počeo taj običaj što se potom prenosio s kolena na koleno, da se sinovima i kćerima od njegove loze daju imena koja će im uobličiti život i bivstvovanje. Narodno predanje tvrdi da su ta imena pečaćena uz novorođenčad čaranjem, te su tako kraljevska čeda bila trajno sprečena da iznevere vrlinu po kojoj su nazvana. Prolaskom kroz vatru, i zaranjanjem u slanu vodu, i izlaganjem vetrovima nebesnim, tako su stapana ta deca sa svojim imenom. Tako je kazivano. Neobično veoma, i možda je nekad i bivao takav obred, ali povest nam pokazuje da ovo ne beše uvek dovoljno da veže dete s vrlinom čije mu je ime nadenuto...

Pero mi uzdrhti, potom ispada iz grčevitog stiska i ostavlja crvolik trag mastila na Fedrenovom papiru. Upropastio sam još jedan list te fine hartije zarad, podozrevam, ionako jalovog poduhvata. Pitam se mogu li ja uopšte da napišem ovu povest, ili će me na svakoj stranici uvrebat i potuljena prikaza neke gorčine za koju sam verovao da je već

odavno upokojena. Mislio sam da sam izlečen od svih ozleda, ali kako dotaknem perom hartiju, tako davni detinji bol prokrvari morskim mastilom i naposljetku posumnjam da je svako brižljivo oblikovano crno slovo krasta na nekoj prastaroj jarkocrvenoj rani.

I Fedren i Strpljiva tako bi se oduševili svaki put kad bi se poveo razgovor o pisanoj povesti Šest vojvodstava, da sam ubedio sebe kako bi taj posao bio vredan truda. Ubedio sam sebe da bi mi to poduzeće odvratilo misli od mog bola i pomoglo da vreme mine. Ali kojim god zbivanjem iz prošlosti da se pozabavim, ono samo izbudi seni moje sopstvene samotnosti i gubitka. Strahujem da ću morati sasvim da se manem ovog dela, ili da se upustim u preispitivanje svega što me je uobličilo u ovo što sam postao. I tako počinjem iznova, i iznova, i uvek zatičem sebe gde radije pišem o svojim nego o počecima ove zemlje. Ne znam čak ni kome to pokušavam da objasnim sebe. Život mi je bio sitna mreža tajni, tajni koje čak ni sada nije bezbedno poveriti. Hoću li ih pribležiti na ovoj finoj hartiji samo da bih ih predao plamenu i potom pepelu? Možda.

Prve su mi sačuvane uspomene iz vremena kad mi je bilo šest godina. Pre toga, ničeg nema, samo pusta pučina koju ne može da prozre nikakav napor mog uma. Onom danu kod Mesečevog oka ne prethodi baš ništa. Ali od tog dana odjednom pamtim, tako živo i do takvih pojedinosti da sećanja umeju potpuno da me preplave. Ponekad mi se čine isuviše potpuna, pa se zapitam jesu li zaista moja. Sećam li se ja to iz svoje vlastite glave ili iz prepričavanja među četama kuhinjskih sluškinja, odredima njihovih potrčka i čoporima konjušara koji su, svi redom, objašnjavali jedni drugima otkud ja tu? Možda sam čitavu priču čuo toliko puta iz toliko usta da je se na kraju prisećam kao svoje istinske uspomene. Jesu li pojedinosti u njoj posledica otvorenosti šestogodišnjeg deteta prema svemu što se oko njega dešava? Ili bi možda njena potpunost mogla poticati od blistave pokožice kojom ju je prevukla Veština, a posle opijati koji se uzimaju da bi čovek mogao vladati svojom zavisnošću o Veštini i koji opet nose sebi svojstvene boli i žudnje? Ovo poslednje je najpribližnija mogućnost. Možda je čak i verovatno. Ostaje samo nada da objašnjenje ipak nije u tome.

Sećanje je gotovo telesno: pro hladno sivilo dana na zalasku, nemilosrdna kiša koja me je potpuno promočila, zaleđena kaldrma na čudnim gradskim ulicama i ogromna šaka, gruba i žuljevita, koja je stiskala moju ručicu. Ponekad se zapitam o tom stisku. Ruka jeste

bila gruba i tvrda, i moja je bila zarobljena u njoj. A ipak je bila topla, i nije me držala nemilice. Samo čvrsto. Da se ne okliznem na poledici, ali i da ne umaknem svojoj sudbini. Neumoljivo poput sive kiše koja je ledila ugaženi sneg i smrznut poštunčani prilaz do golemih drvenih vratnica jednog utvrđenog zdanja koje se uzdizalo sred grada kao kula-tvrđinja.

Vratnice su bile visoke, i to ne samo za šestogodišnjeg dečaka, nego dovoljno visoke da propuste divove, i da pod njima patuljasto izgleda čak i tankovijasti starac koji se nadnosio nada mnom. Činile su mi se čudne, mada sad ne mogu da prizovem u misli nikakva ni vrata ni nastambu koji bi mi tada izgledali znani. Pamtim samo da ništa slično takvim vratnicama, s duborezom i crnim gvozdenim pokovima, s jelenjom glavom i zvekirom od sjajne bronzne, nikad pre toga nisam video. Bljuzgavica mi je natopila odeću, pa mi je po mokrim stopalima i nogama bilo hladno. A opet, ne sećam se dugog pešačenja kroz poslednje nasrtaje zime, niti da me je neko nosio. Ne, sve počinje upravo tu, pred vratnicama utvrde, dok je moja ručica zarobljena u šaci visokog čoveka.

Gotovo kao kad počinje lutkarska predstava. Da, upravo tako to vidim. Zavesa se razdvajaju, i eto nas gde stojimo pred tim ogromnim vratnicama. Starac udara zvekirom, jednom, dvaput, tripot, a gong vraća odjeke njegovih udaraca. Potom se iza pozornice začuje nečiji glas. Ne iza vratnica, nego iza nas, s puta kojim smo došli. „Oče, molim te“, preklinje ženski glas. Okrećem se ne bih li je video, ali ponovo je počelo da sneži i čipkast veo hvata mi se po trepavicama i rukavima kaputa. Ne sećam se da sam nekoga video. A zasigurno se nisam otimao iz starčevog stiska, niti sam dozivao: „Majko, majko!“ Samo sam stajao, običan posmatrač, i onda sam unutra u tvrđavi čuo bat čizama i povlačenje zasuna.

Povikala je tada još poslednji put. Još savršeno jasno čujem reči, očajanje u glasu koji bi sada mojim ušima zvučao mladalački. „Oče, molim te, zaklinjem te!“ Ruka koja je držala moju zadržta, ali nikada neću znati je li to bilo zbog gneva ili nekog drugog osećanja. Brzinom crne vrane kad se stuši na komadić ispuštenog hleba, starac se saže i dogradi grudvu kaljavog leda. Bacio se njome bez reči, silovito i ražešćeno, na šta se ja šćućurih. Ne sećam se ni krika ni zvuka udarca leda u telo. Sećam se da su se vratnice raskrilile i da je starac morao žustro da odstupi, povukavši me za sobom.

A tu je i ovo. Čovek koji ih je otvorio nije bio sluga, kao što bih možda zamislio da sam ovu priču samo čuo. Ne, sećanje mi prikazuje vojnika, ratnika, prosedog i s trbušćićem pre salastim nego mišićavim, ali svakako nije bio nekakav uglađeni dvorski sluga. Odmerio je i starca i mene od glave do pete s onom usađenom vojničkom sumnjičavošću, a onda je samo stajao ne progovarajući, čekajući da se izjasnimo zbog čega smo došli.

Mislim da je to malčice uzdrimalo starca, ali ga nije uplašilo nego razljutilo. Najednom mi je pustio ruku pa me šćepao za kaput i gurnuo me napred kao štene koje hoće da pokaže budućem vlasniku. „Doveo sam vam dečka“, rekao je hrapavo.

Pa kako ga je stražar samo gledao, ne iskazujući nikakav sud, niti čak znatiželju, dodao je kao objašnjenje: „Hranio sam ga za svojom trpezom šest godina, a od njegovog oca ni reči ni novčića, nijednom da dođe da ga obiđe, iako mi kćerka kaže da on zna da je otac ovom njenom kopiletu. Ja ne mislim više da ga hranim ni da grbačim za plugom da ono ima šta da obuče. Nek ga hrani ko ga je i napravio. Imam ja i o sebi da se brinem, ni žena mi više nije mlada, a i njegovu mater držim i hranim, jer nema te muške glave koja će je uzeti s ovim štenetom što joj trčka za suknjom. Evo vam ga pa ga vodite ocu.“ I ispusti me tako naglo da sam se opružio preko kamenog praga pred stražareve noge. Uskobeljao sam se nekako i seo. Ne sećam se da me je nešto bolelo, znam samo da sam gledao šta će se sledeće desiti između njih dvojice.

Stražar me je osmotrio stisnuvši neznatno usta, ne baš procenjujući me, nego naprosto premišljajući u šta da me razvrsta. „Čiji je?“, upitao je bez radoznalosti, jednostavno je hteo podrobnije da se upozna s činjenicama da bi znao šta da kaže nadređenima.

„Plemenitog“, rekao je starac, i s tim rečima mi već okrenu leđa i pođe odmerenim korakom nazad pošljunčanim puteljkom. „Princa Plemenitog“, dodao je osvrćući se. „Tog što će nam biti kralj. Taj ga je pravio. Nek vidi šta će s njim, i nek bude srećan što i njega ima.“

Stražar je za trenutak samo gledao starca kako odlazi. Onda se bez ijedne reči sagnuo da me dohvati za okovratnik i uvuče me unutra da može da zatvori kapiju. Pustio me je koliko da ponovo zapreči vratnice, a onda neko vreme stajao i odmeravao me. Bez posebnog čuđenja, pre sa suzdržanim vojničkim prihvatanjem i onih čudnih strana svoje dužnosti. „Na noge, mali, i za mnom“, rekao je.

Išao sam dakle za njim, sumračnim hodnikom pored oskudno nameštenih prostorija u kojima su kapci na prozorima još bili zatvoreni zbog zimske studeni, sve do još jednih dvokrilnih vrata, od rasakošnog mekog drveta s kićenim rezbarijama. Tu je zastao i na brzinu doterao odeću. Sasvim se jasno sećam kako se spustio na koleno da zategne i moju košulju i kako mi je zagladio kosu jednim grubim pokretom, da li što je bio meka srca pa je hteo da ostavim dobar prvi utisak, ili zato što je nameravao da isporuči pošiljku u što boljem stanju, to nikada neću saznati. Uspravio se i kucnuo, ali nije čekao da mu odgovore, ili makar ja ništa nisam čuo. Odgurnuo je vrata, ugurao me ispred sebe i zatvorio vrata za sobom.

Za razliku od prohladnog hodnika, u ovoj odaji je bilo toplo, i dok su sve ostale pored kojih smo prošli bile puste, ova je odisala životom. Sećam se da je u njoj bilo mnogo nameštaja, ćilima i tapiserija, i polica punih tablica i svitaka i kojekakvih tričarija bez kojih nijedna odaja udobna za stanovanje ne može. U golemom kaminu buktala je vatra i širila pored toplote i prijatan miris smole. Malo iskošen ispred vatre stajao je ogroman sto, a za njim je sedeo kršan muškarac i naginjao se smrknutog čela nad nekakvim hartijama pred sobom. Nije odmah podigao pogled, tako da sam neko vreme posmatrao njegovu prilično čupavu i razbarušenu tamnu kosu.

A kad nas je pogledao, učinilo mi se da su njegove žustre crne oči odjednom obuhvatile i mene i stražara. „Pa, Džejsone?“, upitao je, a ja sam čak i tako mali osetio da ga gnjavi ovo upadanje bez reda. „Šta je ovo?“

Stražar me je munuo u rame da pridem korak bliže čoveku za stolom. „Doveo ga je jedan starac, prinče Istiniti, ratar. Kaže da je mali kopile princa Plemenitog, gospodaru.“

Nekoliko trenutaka čovek koga smo uznemirili samo me je zagledao, pomalo zbunjen. Onda mu je lice ozarilo nešto vrlo nalik razgaljenom osmehu. Ustao je, obišao sto i podbočio se ispred mene. Ni najmanje nisam osećao da me njegovo razgledanje ugrožava; pre mi se činilo kao da ga je nešto na meni neobično razonodilo. Radoznalo sam gledao naviše u njega. Imao je kratku tamnu bradu, čupavu i neurednu kao i kosa, a na obrazima iznad nje ostavio je traga boravak napolju. Guste obrve izvijale su se iznad tamnih očiju. Imao je široka prsa, a košulja mu se zatezala preko ramena. Šake su mu bile četvrtaste i žuljevite kao od teškog rada, pa ipak su mu prsti na desnici bili

umrljani mastilom. Što me je duže gledao, osmeh mu je postajao sve širi, dok na kraju nije prsnuo u smeh.

„Nek sam proklet“, reče na kraju. „Liči, bogami, na njega. Ede mi plodonosne. Ko bi to pomislio za mog uzvišenog i vlog brata?“

Stražar niti šta reče, niti je to ko od njega očekivao. Stajao je čeka-jući šta će mu sledeće biti naređeno. Uzor vojnika.

Onaj drugi me je i dalje zagledao. „Koliko mu je?“, upita stražara.

„Šest, kaže ratar.“ Stražar je podigao ruku da se počese po obrazu, onda se iznenada prisetio pred kim stoji. Spustio je ruku. „Gospodaru“, dodade.

Ova omaška u disciplini kao da prođe neopaženo. Dok su me te tamne oči istraživački motrile, osmeh je postajao sve razdraganiji. „To znači nekih sedam otkad je trbuh počeo da joj raste. Eto ti vraga. To je tačno ona prva godina kad su Čjurde pokušale da zatvore prelaz. Plemeniti je bio na putu jedno tri-četiri meseca, dodijavao im je da nam ga ponovo otvore. Reklo bi se da to nije jedino što je iskamčio da mu otvore. Vraga mu. Ma ko bi to za njega pomislio?“ Zastao je, pa onda najednom upita: „A ko mu je mati?“

Stražar se s nelagodom premesti s noge na nogu. „Ne znam, gospodaru. Na kapiju je došao samo taj starac, i ništa nije kazao nego da je mali kopile princa Plemenitog, i da on neće više da ga hrani ni oblači. Rekao je nek sad o njemu vodi brigu onaj ko ga je i napravio.“

Drugi čovek sleže ramenima, kao da to ionako nije naročito važno. „Izgleda da malom ništa nije manjkalo. Eto nje nama na pragu za nedelju, najviše dve, da cvili za svojim štenetom. Znaću tad, ako ne pre. Hej, mali, kako ti je ime?“

Kratak kaput na njemu imao je kopču fine izrade u obliku jelenje glave. Bila je bronzana, pa zlatna, pa crvena, već prema tome kako je odsjaj vatre padao na nju. „Mali“, rekao sam. Ne znam jesam li samo ponovio ono što sam čuo da govore on i stražar ili mi je to stvarno bilo jedino ime. Za časak je izgledalo da je odgovor iznenadio čoveka i nekakav izraz koji je možda bio sažaljenje preleteo mu je preko lica, ali je nestao u magnovenju, i ostala je samo neka nelagodnost, ili blaga razdraženost. Osvrnuo se prema mapi koja ga je čekala na stolu.

„Pa“, prekide on tišinu, „nešto se s njim mora uraditi, bar dok mi se brat ne vrati. Vidi da ga nahrane, Džejsone, i da negde prespava, bar za noćas. Sutra ću razmisliti šta ćemo s njim. Nećemo valjda ostavljati kraljevsku kopilad naokolo po selima.“

„Razumem“, reče Džejson. U glasu mu nije bilo ni odobravanja ni negodovanja, on je jednostavno primio naređenje. Spustio mi je tešku šaku na rame i okrenuo me prema vratima. Pošao sam nerado, jer soba je bila vedra i ugodna i bilo je toplo u njoj. Trnci su mi promileli kroz promrzle noge i da sam mogao da ostanem još malo, znao sam, sasvim bih se zgrejao. Ali stražareva neumoljiva ruka me je izvela iz tople odaje nazad u one odvratne, hladne i sumračne hodnike.

Činili su mi se još i mračniji posle topline i svetlosti u sobi, i beskrajni dok sam potrkivao kroz njih da ne zaostanem za čovekom koji me je vodio. Možda sam zacmizdrio, ili je njemu dosadilo što idem tako sporo, jer se odjednom okrenuo, zgrabio me i podigao na ramena lako kao kakvo perce. „Mokro si, štene“, primetio je bez pakosti. Nosio me je skrećući hodnicima tamo i ovamo, pa uz i niz nekakve stepenice, i na kraju me je doneo u prostranu kuhinju obasjanu žutom svetlošću.

Tamo je još pet-šest stražara izvaljenih na klupama jelo i pilo oko izguljenog stola ispred vatre dvaput veće od one tamo u radnoj sobi. Mirisalo je na hranu, pivo i muški znoj, mokru vunenu odeću, dim i masnoću koja je kapala u vatru. Uza zid su bile poredane bačve i sandučići, a s greda su visili čereci dimljenog mesa. Sto je bio krcat posuđem i hranom. S komada mesa na ražnju tek skinutom s ognjišta mast je curkala na kameni pod. Gladan želudac mi se zgrčio od tog zamamnog mirisa. Džejson me je smestio na čošak stola najbližeg vatri, gurnuvši lakat jednog čoveka koji je zagnjurio nos u kriglu.

„Hej, Berik“, rekao je trezvenim glasom, „evo ti ovo štene.“ Sa zani-manjem sam ga gledao kako kida komad crnog hleba veličine svoje pesnice i onda izvlači nož iza pasa da odseče parče od kotura sira. Gurnuo mi je i jedno i drugo u ruke, pa prišao vatri i počeo da seče ljudsku porciju mesa, dok sam ja brže-bolje trpao sir i hleb u usta. Pored mene je čovek po imenu Berik spustio kriglu i ošinuo Džejsona ljutitim pogledom.

„O čemu ti to?“, upitao je sličnim tonom kao i onaj čovek gore u odaji. I njegova kosa i brada bile su crne i zapuštene, ali mu je lice bilo uzano i uglasto, i odavalo je čoveka koji mnogo boravi napolju. Imao je oči pre smeđe nego crne, a ruke spretno i dugoprste. Mirisao je na konje i pse, krv i kožu.

„Ti ćeš ga paziti, Berik. Tako je rekao princ Istiniti.“

„A što?“

„Pa ti si čovek princa Plemenitog, jesi li? Paziš mu konja, pse i sokolove?“

„Pa šta?“

„Pa evo ti i njegovo kopile, dok se Plemeniti ne vrati i ne vidi šta će s njim.“ Džejson mi dodade sočnu komadešku mesa. Gledao sam čas hleb čas sir koji sam stiskao i nije mi se dalo da spustim ni jedno ni drugo, ali sam hteo i vruće meso. On uoči moju nedoumicu, pa sleže ramenima i s vojničkom trezvenošću prosto baci meso na sto pored mog bedra. Natrpao sam puna usta hleba i pomerio se malo da mogu bolje da motrim na meso.

„Kopile Plemenitog?“

Džejson ponovo sleže ramenima, lomeći hleb i sekući sir i meso za sebe. „Tako kaže matori seljak koji ga je ostavio.“ Stavio je meso i sir na komad hleba i zagrizao pozamašan zalogaj, pa nastavio punih usta. „Kaže neka princ bude srećan što je bar negde nekoj napravio dete i neka ga sad on pazi i hrani.“

Neobična tišina najednom poleže po kuhinji. Ljudi zastadoše usred jela, stežući ko hleb, ko kriglu, ko drveni tanjir s mesom, i pogledajući u Berika. On pak pažljivo odloži svoju kriglu podalje od ivice stola. Glas mu je bio tih i ravan, reči odmerene. „Ako moj gospodar nema naslednika, onda je to Edina volja, a nikakav nedostatak njegove muževnosti. Gospa Strpljiva je uvek bila krhka i...“

„Ne kažem, ne kažem“, žustro se složi Džejson. „A evo ovde sedi i živi dokaz da njegovoj muškosti zamerke nema, što ja uvek svakom velim, nego šta.“ Užurbano je otro usta rukavom. „Ama pljunuti princ Plemeniti, kô što malopre reče njegov brat. Nije naš budući kralj kriv ako gospa Strpljiva ne može da iznese plod do porođaja...“

Ali Berik đipi na noge. Džejson u žurbi uzmače korak ili dva i tek onda shvati da se Berik ustremio na mene, a ne na njega. Zgrabio me je za ramena i okrenuo prema vatri. Kad me je čvrsto zgrabio za bradu da mi bolje vidi lice, prepade me toliko da sam ispustio hleb i sir, na šta on ne obrati nikakvu pažnju. Proučavao mi je lice naspram vatre kao da je kakva mapa. Kad mu pogledah u oči, videh u njima nešto divlje, kao da sam ga svojim licem nekako povredio. Pokušavao sam da umaknem od tog pogleda, ali on ne htede da me pusti. Zurio sam i ja u njega, prkosno koliko sam znao i umeo, i videh gde se njegova uzrujanost naglo povlači pred nekakvom mrzovoljnom začuđenošću. Naposletku on sklopi oči na trenutak, kao da krije nekakvu bol u nji-

ma. „Ovo će iskušenje zahtevati od gospe strpljenje dostojno njenog imena“, reče tiho.

Pustio me je i trapavo se sagnuo da podigne hleb i sir koji sam ispustio. Ovlaš ih je obrisao i pružio mi ih nazad. Zablenuo sam se u debeli zavoj oko njegove desne potkolenice i kolena, zbog koga i nije mogao da savije nogu. Ponovo je seo i dopunio kriglu iz vrča koji je stajao na stolu, a zatim nagnuo iz nje motreći me preko ruba.

„Kojoj ga je napravio?“, neoprezno upita jedan čovek na suprotnoj strani stola.

Berik spusti kriglu i prostreli ga pogledom. Nije odmah progovorio, a ja sam osećao kako tišina ponovo lebdi nad svima. „Rekao bih da se samo princa Plemenitog tiče ko je malom majka i nema šta o tome da se razglaba po kuhinji.“

„Nego šta, nego šta“, složi se čovek brže-bolje, a Džejson se saglasi klimajući zdušno kao zaljubljeni tetreb. Čak i onako malen čudio sam se kakav je to čovek kad čak i s nogom u zavojima može jednim pogledom ili rečju da učutka punu sobu otresitih ljudi.

„Dečko nema imena“, javi se Džejson da olakša muk. „Odaziva se na 'mali'.“

Na ovo kao da svi, pa čak i Berik, ostadoše bez reči. Tišina potraja, a ja sam za to vreme dokrajčio hleb, sir i i meso i zalio hranu gutnuvši jednom ili dvaput pivo koje mi je Berik pružio.

Svi ostali su malo-pomalo izlazili iz kuhinje, po dvojica ili trojica, a on je ostajao da sedi, pije i gleda me. „Pa“, reče naposletku, „ako ja išta znam o tvom ocu, on će se s ovim pošteno suočiti i uraditi ono što je pravo. Ali šta je to što će po njegovom mišljenju biti ispravno – to samo Eda zna. Verovatno ono što je najbolnije.“ Začutao je i zagledao me još neko vreme. „Jesi li se najeo?“, upita na kraju.

Potvrdih klimnuvši, a on kruto ustade, pa me podiže sa stola i spusti na pod. „Hajde onda, kneževiću“, reče pa pođe iz kuhinje jednim drugim hodnikom. Zbog ozleđene noge pomalo je nahramljivao u hodu, a i pivo je možda tome doprinelo. Kako god bilo, sustizao sam ga bez teškoća. Na kraju stigismo do jednih teških vrata pred kojima je stajao stražar. On nam dade glavom znak da prođemo, i znatiželjno se zablenu u mene.

Napolju je duvao prohladan vetar. Kako se primicalo veče, sav sneg i led koji su preko dana počeli da se krave, ponovo su se stegli. Puteljak mi je krckao pod nogama, a vetar mi prođuvavao kroz odeću.

Noge su mi se pored kuhinjske vatre bile zgrejale ali ne i sasvim osušile, tako da ih je studen odmah dočepala.

Sećam se pomrčine, i da me je umor najednom preplavio, a grozna kenjkava pospanost me ophrvala dok sam kaskao preko ledenog i mračnog dvorišta za tim čudakom s nogom u zavojima. Oko nas su se dizale visoke zidine, a po njima su se u razmacima kretali stražari, kao tamne sene koje bi tu i tamo zaklonile zvezde gore na nebu. Hladnoća me je toliko ujedala da se okliznuh i posrnuh na zaleđenoj stazi. Ali nešto kod Berika ne dade mi da zacmizdrim ili da ga molim da se smili nada mnom. Umesto toga, tvrdoglavo sam srljao za njim. Kad stigismo do zgrade, on povuče vrata.

Iza njih nas dočekaše toplota, vonj životinja i prigušena žuta svetlost. Prenut iza sna, jedan štalski dečko naglo sede na svom ležaju od slame, trepćući kao našušureni poletarac. Na jednu Berikovu reč on ponovo leže i sasvim se sklopča u slami sklopivši oči. Berik privuče vrata za nama, pa dohvati fenjer koji je mutno svetleo kraj dovratka i povede me pored dečka.

Stupio sam tada u jedan drugačiji svet, noćni svet u kome su se životinje meškoljile i disale u pregracima, gde su lovački psi podizali glavu sa skrštenih šapa i motrili me s plamsajem u očima zelenim ili žutim u svetlosti fenjera. Konji su se nemirno premeštali kad bismo naišli pored njih. „Sokolovi su dole u dnu“, kaza Berik dok smo prolazili pored jednog po jednog pregratka. Prihvatio sam to kao nešto što je on smatrao da treba da znam.

„Evo“, reče na kraju, „može ovde. Zasad naravno. Vrag me odneo ako znam šta bih drugo s tobom. Da mi nije radi gospe Strpljive, smeja bih se ovoj lakrdiji na gospodarev račun. Hajde, Njuškasti, mrdni se da napraviš ovom malom mesta u slami. Eto tako, sklopčaj se ovde uz Riđanu. Ona će te paziti i ima dobro da raspapa svakog ko bi hteo da ti smeta.“

Zatekao sam se pred jednim prostranim pregratkom čiji su stana-ri bila tri lovačka psa. Izbudili su se, ali ostadoše da leže, lupkajući u odgovor na Berikov glas tankim kratkodlakim repovima po slami. Strašljivo se zavukoh među njih i prilegoh kraj stare keruše s pobe-
lom njuškom i pokidanim uvom. Stariji mužjak me je merkao pomalo sumnjičavo, ali poluodraslo štene po imenu Njuškasti dočeka me ližući mi i grickajući uvo i gurkajući me šapom. Obgrlio sam ga jednom rukom da ga umirim i sklopčao se među njima kao što me je Berik

posavetovao. On prebaci preko mene debeli pokrivač koji je prodorno mirisao na konje. Ogroman sivač odmah pored nas naglo se pomače, jako udari kopitom u pregradu i proturi glavu preko nje da pogleda čemu ta noćna pometnja. Berik ga umiri odsutnim dodirima.

„Niko od nas na ovoj predstraži nije naročito udobno smešten. Jelendvor je mnogo gostoljubiviji, videćeš. Ali za noćas, ovde ćeš biti zgrejan i bezbedan.“ Stajao je još jedan časak i gledao nas. „Konja, kera, sokola, Plemeniti, čuvao sam ti godinama, dobro se starao o njima. Ali s ovim žgebetom koje si napravio ne znam šta da radim.“

Znao sam da ne govori meni. Virio sam preko ćebeta dok je on skidao fenjer s kuke i odlazio gundajući nešto sebi u bradu. Dobro se sećam te prve noći, pseće toplote, bockanja slame, i kako sam konačno utonuo u san kad se štene privilo uz mene. Uplovio sam u njegov um i sanjao s njim neku nejasnu i beskrajnu poteru, u kojoj smo gonili plen koji nisam video, ali sam sledio vruć miris kroz koprive, kupinjake, i niz sipke obronke.

A posle tog psećeg sna, sećanja se kolebaju i potitavaju kao jarke boje i oštre ivice u nekom snoviđenju izazvanom opijatima. Dani posle te prve noći izvesno mi nisu ostali tako jasno u glavi.

Sećam se bljuzgavih dana potkraj zime dok sam učio kako da stignem od mog gnezda u slami do kuhinje, gde sam mogao da dolazim i odlazim kako mi je volja. Ponekad bi tamo bio neki kuvar zadužen da tog dana veša meso na kuke iznad ognjišta, mesi hleb i otvara burad s pićem, ali to je bio ređi slučaj, i obično sam se sam služio onim što bih zatekao na stolu, izdvajajući izdašan deo za štene koje mi je vrlo brzo postalo nerazdvojan drugar. Ljudi su dolazili i odlazili, jeli i pili, odme-
rivali me zamišljeno i ljubopitljivo – na šta sam se uostalom potpuno svikao. Svi su nekako bili isti, u vunenim nogavicama i ogrtačima, očvrslili tela i lakih pokreta, i svi su nad srcem nosili grb s jelenom u skoku. Ponekima je u mom prisustvu bilo neugodno. Navikao sam da me iz kuhinje uvek isprati prigušen mrmor glasova.

Berikovo neprekidno prisustvo obeležilo je te dane. Brinuo se o meni podjednako kao o životinjama Plemenitog: bio sam sit, napojen, istimaren i redovno sam vežbao, s tim što se vežba uglavnom sastojala iz kaskanja Beriku za petama dok je on svršavao svoje uobičajene poslove. Ali te su mi uspomene zamucene, a sve što sam mogao upamtiti o umivanju ili presvlačenju verovatno je naprosto izbledele iz šestogodišnje glavice kao nešto najuobičajenije. Lovačkog šteneta

Njuškastog, međutim, sasvim pouzdano se sećam. Dlaka mu je bila riđa, kratka i sjajna, i bockala me je kroz odeću dok smo noću spavali pod istom konjskom prekrivkom. Oči su mu bile zelene kao patina na bakru, njuška boje propržene džigerice, a unutrašnjost usta i jezik pegavo ružičasto-crni. Ako nismo jeli u kuhinji, rvali smo se u dvorištu ili slami u štali. To je bio moj svet za sve vreme koje sam tamo proboravio. Mada to nije trajalo dugo, rekao bih, jer ne sećam se da sam tamo dočekao promenu vremena. Sve što pamtim su hladni vlažni dani i hujanje vetrova, sneg i led koji bi se preko dana donekle otopili, ali su ih noćni mrazevi ponovo mrzli.

Još jednu uspomenu čuvam iz tog doba, mada ne preterano oštru. Pre je nekako topla i zagasita, kao raskošna starinska tapiserija u polumračnoj sobi. Sećam se da su me iz sna probudili šteneće meškoljenje i žuta svetlost fenjera koji je neko nadneo iznad mene. Dvojica ljudi saginjali su se ka meni, ali iza njih je, krut kao motka, stajao Berik pa se nisam plašio.

„Eto, probudio si ga“, upozori jedan od njih. Bio je to princ Istiniti, čovek iz one sobe ispunjene toplom svetlošću u koju su me odveli prve večeri.

„Pa šta? Zaspaoće ponovo čim mi odemo. Vragova mu, i oči ima na oca. Kunem se, prepoznao bih njegovu krv pa gde god da je vidim. Ali zar ni ti ni Berik nemate pameti ni koliko stenica? Ne ide da strpate dete u štalu među životinje, pa makar bilo i kopile. Zar nigde drugo niste imali da ga smestite?“

Čovek koji je ovo rekao nalikovao je Istinitom po očima i bradi, i tu je sličnosti bio kraj. Znatno mlađi, bio je golobrad, a meka smeđa kosa bila mu je namirisana i začešljana. Obrazi i čelo su mu se zarumeneli od noćne studeni, ali videlo se da je to od maločas, a ne ona dugim izlaganjem vremenu stečena zarumenjenost kao kod Istinitog. Osim toga, Istiniti se odevao kao i njegovi ljudi, u durašnu vunu grubog tkanja i zagasitih boja. Samo se grb na grudima isticao jarkošću zlatnih i srebrnih niti. Ali ovaj mlađi je sav blistao u skerletnom i žutom kao jagorčevina, a ogrtač mu je bio skrojen od dvaput više tkanine nego što je potrebno da se čovek umota. Dublet ispod njega bio je raskošne beličastožute boje, sav u čipki. Maramu oko vrata prikopčao je zlatnim jelenom u skoku, s iskričavim zelenim draguljem usađenim namesto oka. A reči je nizao brižljivo kao fini zlatni lanac naspram prostih karika koje su sačinjavale govor Istinitog.

„Nisam ni mislio o tome, Kraljevski. Šta ja znam o deci? Dao sam ga Beriku, on je čovek Plemenitog i brine o...“

„Nije u ovome bilo nikakvog nepoštovanja prema vašoj krvi, gospodaru“, reče Berik iskreno pometen. „Ja sam njegov čovek, i malog sam zbrinuo najbolje što sam umeo. Mogao sam da mu namestim ležaj u spavaonici sa stražarima, ali mi se čini premali da bude među takvim ljudima, koji ulaze i izlaze u svako doba, i piju, tuku se i galame.“ Po glasu mu se čulo da mu ni samom njihovo društvo nimalo ne godi. „Ovde može na miru da spava, štene ga je zavolelo, a moja Riđana ga noću pazi i niko ne može ništa nažao da mu uradi a da ne strada od njenih zuba. Ni ja, gospodari, ne znam nešto mnogo o deci, ali činilo mi se...“

„U redu je, Berik, u redu je“, prekide ga Istiniti tiho. „Ako je iko trebalo da misli o tome, to sam ja. Prepustio sam ti sve, i ne vidim da si ni u čemu pogrešio. Eda zna da mu je bolje nego mnogom detetu u ovom selu. Ovde, zasad, to je sasvim kako valja.“

„To će morati da se menja kad ga odvedemo u Jelendvor.“ Kraljevski je zvučao nezadovoljno.

„Otac, znači, želi da ga povedemo u Jelendvor?“, pitao je Istiniti.

„Otac želi. Moja majka ne.“

„O.“ Po boji glasa dalo se zaključiti da Istinitog dalji razgovor o tome ne zanima. Ali Kraljevski je, namršten, nastavio.

„Moja mati kraljica ni najmanje nije zadovoljna. Savetovala je kralja nadugačko, ali uzalud. Majka i ja smo bili za to da se dečko... skloni. Jedino je to razumno. Redosled nasleđivanja ionako je već dovoljno zbrkan.“

„Ja zasad u njemu ne vidim ništa nejasno, Kraljevski“, reče Istiniti bezizražajno. „Plemeniti, ja, pa ti. Onda naš rođak Uzvišeni. Ovo kopile bi bilo tek peto.“

„Sasvim sam svestan da sam tek posle tebe, ne moraš mi se time razmetati svakom zgodom“, uzvрати Kraljevski hladno, pa spusti mrk pogled ka meni. „Svejedno mislim da bi bolje bilo da ga udaljimo. Šta ako Strpljiva nikad ne rodi Plemenitom zakonitog naslednika? Šta ako bi on rešio da prizna ovog... malog? To bi moglo podeliti plemstvo. Što da prizivamo nevolje? Takav je stav moje majke i moj. Ali naš otac kralj nije ishitren čovek, kao što znamo. Lukav kao lukavstvo samo, što se kaže u narodu. Zabranio je da se to pitanje sredi. 'Kraljevski', kazao je na onaj svoj način, 'nikad ne čini ono što ne možeš

da raščiniš, sve dok ne razmisliš šta ne možeš učiniti pošto to učiniš. I onda je prsnuo u smeh.“ Na ovo se sam Kraljevski nasmeja kratko i ogorčeno. „Umorio sam se od njegovih duhovitosti.“

„O“, reče Istiniti ponovo, a ja sam nepomično ležao i nisam znao pokušava li on to da razabere smisao kraljevih reči ili se suzdržava da ne odgovori bratu na pritužbe.

„Uviđaš, naravno, njegove prave razloge“, izjavi Kraljevski.

„A to su?“

„Plemeniti mu je i dalje mezimac.“ Kraljevski je zvučao zgađeno. „Uprkos svemu. Uprkos glupoj ženidbi i ženi čudakinji. Uprkos ovoj brljotini. A sad misli da će ovo osvojiti prost svet, da će narod postati privrženiji Plemenitom jer je dokazao da je muško, da može imati dete. Ili možda da je ljudsko biće, koje greši kao i svi.“ Glas mu je odavao da se lično ne slaže ni sa čim od pomenutog.

„I zato će ga narod više voleti, biti mu naklonjeniji kao budućem kralju? Zato što je napravio dete nekoj divljakuši pre nego što se oženio svojom kraljicom?“ Ova logika kao da nije bila jasna Istinitom.

„Izgleda da kralj tako misli.“ Glas Kraljevskog bio je jednak. „Zar mu bruka nimalo ne smeta? Rekao bih ipak da Plemeniti neće isto gledati na to da se njegovo kopile tako koristi. Posebno kad se to tiče i mile Strpljive. Ali kralj je naredio da kopile dovedeš u Jelendvor kad se tamo vratiš.“ Sad me je gledao s neakvim naopakim zadovoljstvom.

Istiniti je na časak izgledao uznemireno, ali samo klimnu. Na Berikovom licu počivale su senke koje žuta svetlost fenjera nije mogla da rastera.

„Zar reč mog gospodara u ovome ne važi?“, usudi se on da prigovoriti. „Meni se čini da ako bi on hteo da dà nadoknadu porodici dečake majke i da ga nekud skloni, onda bi, radi moje gospe Strpljive, trebalo da mu se dozvoli pravo na tu obzirnost...“

Princ Kraljevski ga prekide podrugljivo dunuvši. „Vreme za obzirnost bilo je pre nego što je povalio tu devojčuru. Nije gospa Strpljiva prva žena koja će morati da se suoči s kopiletom svog muža. Budući da je Istiniti bio tako trapav, ovde svi znaju za derle, pa nema nikakve svrhe da ga krijemo. A ionako niko od nas ne može dozvoliti sebi da bude tako osetljiv kad je reč o kraljevskom kopiletu, Berik. Ako bismo ovo dete ostavili na ovakvom mestu, to bi bilo kao da smo ostavili mač da lebdi nad kraljevim grlom. To čak i psetar mora da uviđa. A i

ako ti ne uviđaš, tvoj gospodar hoće.“ Glas mu je postao leden i grub, i ja videh kako je Berik ustuknuo kao što ga nisam video da ustukne ni pred čim drugim.

To me je uplašilo, pa sam navukao pokrivač preko glave i zavukao se dublje u slamu. Pored mene je Riđana tiho zarezala iz dubine grla. Mislim da se zato Kraljevski povukao, ali nisam siguran. Uskoro potom muškarci su otišli, a ako su još nešto rekli, ja se toga ne sećam.

Vreme je proticalo, i posle valjda dve ili tri nedelje držao sam se Beriku oko pasa i trudio se da prekratkim nožicama objašim njegovog konja dok smo iz studenog sela polazili na, kako mi se činilo, beskrajno putovanje dole u toplije predele. Pretpostavljam da je u nekom trenutku Plemeniti morao dolaziti da vidi kopile kome je bio otac i mora biti da je i on prosledio nekakvu svoju odluku o meni, ali se ja ničeg o tome ne sećam. Pamtim svog oca jedino s portreta u Jelendvoru. Tek godinama kasnije pojmio sam da je bio zaista izvrstan državnik i da je uspeo da postigne primirje, pa mir koji će potrajati sve do mojih mladalackih godina, i da stekne ne samo poštovanje nego i naklonost Čjurda.

Zapravo, te godine sam mu ja bio jedini neuspeh, ali veličanstven. Stigao je pre nas kući u Jelendvor, gde je objavio da se odriče prava na presto. Kad smo mi tamo dospeli, on i gospa Strpljiva već su se bili povukli s dvora da žive kao gospodar i gospodarica Vrbaka. Bio sam u Vrbacima. Ime nema nikakve veze sa stvarnošću. To je jedna topla dolina oko reke mirnog toka što je usekla ravnicu između blago zatalasanih pribrežja, u kojoj se gaji grožđe i žito, i podižu jedra deca. Spokojno imanje, daleko od granice, od dvorske politike, od svega što je do tada činilo život Plemenitog. Bilo je to plandište, blago i gospodsko utočište za čoveka koji je trebalo da postane kralj. Baršunast pokrivač za ratnika, utihnucé jednog sposobnog i umešnog državnika kakav retko biva.

Tako sam prispeo u Jelendvor, jedino dete, kopile, čoveka koga nikada neću upoznati. Princ Istiniti je postao prestolonaslednik, a princ Kraljevski se uspeo za jedan stepenik na naslednoj lestvici. Da nikad ništa drugo nisam uradio osim što sam se rodio i bio otkriven, već bih i time zauvek obeležio celu zemlju. Rastao sam bez oca i majke na dvoru na kom su svi znali da sam pokretač događaja. Pa sam to i postao.